

РЕЦЕНЗИЯ

на

представените трудове и преподавателската дейност на **гл. ас. д-р Николай Любомиров Попов**, единствен участник в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент” в ГГФ на СУ „Св. Кл. Охридски”, обявен в ДВ, бр. 88/13.11.2015 г. по област на висше образование 4. Природни науки, математика и информатика; професионално направление 4.4. Науки за Земята (културна и политическа география на страните).

Рецензент: проф. д-р Борис Тодоров Колев – НИГГГ - БАН.

I. Данни за конкурса

Конкурсът за академичната длъжност „доцент” по „Културна и политическа география на страните” е обявен по предложение на Катедра „Регионална и политическа география” при ГГФ на СУ „Св. Кл. Охридски” и последователни положителни решения на Факултетния съвет на ГГФ и Академическия съвет на СУ. Обявата е обнародвана в ДВ, бр. 88 от 13.11.2015 г. Документи за участие в конкурса е подал само един кандидат – гл. ас. д-р Николай Любомиров Попов. Не са установени законови или процедурни нарушения по отношение на конкурса.

II. Данни за кандидата

Гл. ас. д-р Николай Любомиров Попов е роден на 19.01.1980 г. в гр. София. През 2001 г. завършва висшето си образование с ОКС „бакалавър” специалност „География” в ГГФ на СУ „Св. Кл. Охридски”. Две години по-късно защитава с отличие магистърска теза и получава ОКС „магистър по география”. Същата година е назначен като щатен преподавател по география и икономика в Първа английска гимназия в София, а след 2005 г. продължава преподавателската си дейност там вече като *хоноруван преподавател*.

През 2005 г. Николай Попов печели конкурс за „асистент”, проведен в Катедра „Регионална и политическа география”. Три години по-късно е избран за *старши асистент*. След успешна защита на докторската си дисертация на тема „Същност и особености на Португалската колониална империя (политикогеографски анализ)”, проведена на 26.05.2009 г., му е присъдена образователната и научна степен „доктор” по шифър 01.08.13. География на страните (Регионална и политическа география) и е избран за *главен асистент*.

Участникът в конкурса има общ трудов стаж по специалността 11 години и 10 месеца (към 15.12.2015 г.).

Като преподавател в Катедра „Регионална и политическа география” на ГГФ гл. ас. д-р Николай Попов първоначално провежда упражнения (семинарни занятия), а по-късно чете лекции в специалностите „География”, „История и география”, „География и биология” на студенти бакалаври и магистри в областта на регионалната география на страните и на отделни региони – Средиземноморие, Балкани, Латинска Америка. Успоредно с това води и занятия по „Основи на геополитиката” към Центъра за образователни услуги на СУ „Св. Кл. Охридски”. Приложената справка за учебната натовареност гл. ас. д-р Н. Попов показва, че тя е 601 часа. От 2013 г. е член на Националната комисия за организиране и провеждане на Националната олимпиада по География и икономика.

Научните интереси на гл. ас. д-р Николай Попов са предимно в областта на регионалната география и географията на страните, политическата география и геополитиката. Владее руски и английски език, има добра компютърна грамотност. Участвал е в общо 9 научни проекта, основно в областта на трансграничното сътрудничество между България и съседните страни. Членува в Българското географско дружество, Асоциацията на професионалните географи и регионалисти и Българското геополитическо дружество.

III. Научна продукция на кандидата:

Цялата научната продукция на кандидата Николай Попов обхваща 31 научни труда, от които за целите на конкурса са приложени 20 (двадесет) научни публикации, които могат да се разпределят по следния начин:

- 1) Монографии и книги;
- 2) Статии и студии;
- 3) Научни доклади;

В тематично отношение те са поделени в две научни области:

- Регионална география и география на страните – 8 броя;
- Политическа, културна и историческа география – 12 броя.

Специално отбелязвам, че повечето е научните публикации на кандидата са самостоятелни.

III.1. Монографии и книги.

Участникът в конкурса Николай Попов е приложил две самостоятелни книги (монографии) и една в съавторство. В хронологичен план първа е издадена книгата **„Политическа география на Португалската колониална империя”** (2010), която, както отбелязва и кандидатът, представлява преработен вариант на дисертационния труд. Съавтор е на книгата **„Регионална и политическа география на балканските страни”**, УИ „Св. Кл. Охридски, 2011 г. Неговото участие се заключава в една самостоятелна глава, анализираща кипърския конфликт, и една глава, написана в съавторство с проф. д-р Ст. Карастоянов, която е свързана с

политико-географското и културно-цивилизационното пространство на балканските страни.

Основният монографичен хабилитационен труд на гл. ас. д-р Н. Попов е „**География на Средиземноморието**” (обем 442 стр.), издаден през 2015 г. В тази монография изпъкват две подзаглавия – „**Културно-цивилизационно пространство**” и „**Средиземноморски страни**”, които тематично конкретизират спецификата на изследваното геопространство.

Книгата е съставена от **три основни глави**. **Първата глава** има теоретичен характер и е озаглавена „*Културно-цивилизационният подход в географията*”. В нея авторът разглежда спецификата и особеностите на регионалната география и географията на страните и значението на културно-цивилизационния фактор в географските изследвания. На базата на това той дефинира взаимовръзката между географията, културно-историческите процеси и цивилизационното развитие. По този начин той навлиза в тематичното поле на културната география (географията на културата).

Ключови понятия във **втора глава** – „*Средиземноморско културно-цивилизационно пространство*”, са *географската структура на Средиземноморския басейн, средиземноморската урбанизация, архитектура, климат, ландшафти, земеделие, кулинарни традиции, етноси, езици и религии*, или с други думи – нейното тематично съдържание напълно отговаря на заглавието.

Същината на научното изследване се явява **трета глава** – „*Средиземноморски страни*”, която е и с най-голям обем (почти 240 страници). Авторът дефинира като средиземноморски, страните с излаз на Средиземно море, към което се отнася и Адриатика. От такава гледна точка средиземноморски са общо 21 европейски, африкански и азиатски държави. При географския анализ на тези страни е използван подход, който включва няколко основни елемента: *географско положение и граници, природни условия и ресурси, историческо развитие и политическо управление, общество и урбанизация, секторна и териториална структура на стопанството*. Прави впечатление изместването на изследователския фокус от тесния периметър на социално-икономическото изследване, респ. социално-икономическа география на страните, към един по-комплексен подход с отчитане на политико-географските, културно-историческите и обществено-икономическите особености на отделната държава. Анализът на всяка една средиземноморска страна завършва с кратък обзор на нейния туристически потенциал, което засяга сферата на туристическото странознание. В използвания подход за анализ на страните определено личи взаимовръзката между географията, културологията и историята. Обърнато е внимание на нетрадиционни области в странознанието, които обикновено остават извън предметната му същност, като например етимологията, или произхода на названията на държавите, кулинарните им традиции, техните

национални знамена в контекста на политическата география, териториалната еволюция в областта на историчната география и т. н. В известно отношение структурата при разглеждането на средиземноморските страни е нарушена – налице е европоцентричен подход, при който на страните от Африка и Азия, които са от тази група (известно изключение са Египет и Израел), не е обърнато достатъчно внимание.

III.2. Статии и студии.

Голяма част от предложените за рецензиране статии и студии на кандидата са в изследователския обсег на дисертационния му труд, свързан с политико-географския анализ на Португалската колониална империя. Всички те са самостоятелни и са публикувани на български език преди всичко в Годишника на СУ „Св. Кл. Охридски”, книга 2 – География, и реномираното списание „Геополитика”. На колониалната тематика, която влиза в изследователското поле на културната и политическата география, Николай Попов е посветил общо **осем статии**. В две от тях разглежда морско-колониалната геополитика и европейските колониални инициативи от геополитическа гледна точка, а другите **шест** конкретно се отнасят за Португалската колониална империя. Тематично свързана с това е статията, в която е направен политико-географски анализ на лузофонските, респ. португалоезичните, страни. В областта на регионалната география и географията на страните има разработки, в които са разгледани страните от Бенилюкс и прибалтийските държави Литва, Латвия и Естония – тяхното географско пространство, културно-политическо развитие и социално-икономически особености.

III. 3. Научни доклади.

За конкурса гл. ас. д-р Николай Попов участва с **три научни доклада**, изнесени на конференции във Велико Търново и Созопол. Те са от областта на странознанието и в тях е направен географски анализ на Португалия и Камерун, както и културно-географска характеристика на Уелс.

III. 4. Участие в научни проекти.

Гл. ас. д-р Николай Попов е участвал в разработването на 9 научно-изследователски проекта, финансирани от НФНИ.

IV. Научно-теоретични и научно-приложни приноси

В приложената справка кандидатът е обобщил основните приноси в своите научни изследвания в **две направления** (области):

- в областта на регионалната география и географията на страните;
- в областта на политическата, културната и историческата география.

Към всеки от дефинираните общо **пет приноса** са посочени и конкретните изследвания.

В областта на регионалната география и географията на страните са определени **два приноса**, а в тази на политическата, културната и историческата география – **три**:

- 1) Използван е културно-цивилизационният подход в пространственото изследване на Средиземноморския регион в контекста на интердисциплинарния синтез между географията, историята и културологията. Въз основа на комплексния и системния подход е приложен универсален алгоритъм за географски анализ на средиземноморските страни.
- 2) Извършен е географски анализ на определени страни с отчитане на техните конкретни културно-исторически и политико-географски особености.
- 3) Доказана е необходимостта от изследването на колониалната и неоколониалната тематика (на примера на Португалия) в теоретичен (в областта на политическата география и геополитиката) и приложен аспект (чрез анализ на процесите на глобализация и регионализация на пространството).
- 4) Разкрито е значението на историческия (хронологичния) подход в областта на политическата география и геополитиката.
- 5) Направен е геополитически и геокултурен анализ на кипърския конфликт и ирландския национален въпрос.

Приемам приносите, с изключение на №2, който няма как да е дело на участника в конкурса, тъй като логично и по необходимост всеки, който изследва дадени страни прави *„географски анализ на определени страни с отчитане на техните конкретни културно-исторически и политико-географски особености“*.

В допълнение са посочени и четирите научни приноса от дисертационния труд на кандидата, които приемам само за сведение и в случая не се оценяват.

Важен аспект от научното развитие на всеки учен е цитирането на неговите научни трудове от други автори. В това отношение съобразно справката с цитиранията и собствено забелязаните цитирания същите не са много на брой. Общо четирима автори са ползвали в своите публикации пет от научните трудове на Николай Попов.

V. Преподавателска дейност

Освен научното творчество на кандидата, не по-малко важна е и неговата преподавателска дейност, която обхваща периода от 2005 г. досега. Водените от гл. ас. д-р Н. Попов лекции и упражнения в СУ „Св. Кл. Охридски“ са пряко свързани с професионалното направление на обявения конкурс. Такива са например, курсовете по Социално-икономическа география на средиземноморските страни, Социална и икономическа

география на страните от Латинска Америка (специалност География, бакалаври) и Социална и икономическа география на страните (специалности История и география, География и биология, бакалаври), както и Политическа карта на света – основни етапи и съвременна структура, Етно-конфесионална структура на Балканския полуостров и Регионална география на страните (магистърска програма „*Културна и политическа география*”). Към тях трябва да добавим също География на кавказките страни и Основи на геополитиката, лекционни курсове, водени съответно във Факултета по класически и нови филологии и Центъра по образователни услуги към СУ. За отбелязване е факта, че съобразно справката, учебната заетост на Николай Попов (601 часа лекции и 134 часа упражнения) значително надхвърля изискуемия минимум.

VI. Критични бележки, въпроси и препоръки

При запознаването ми с научната продукция на участника в конкурса отделих няколко допуснати пропуски и формулирах въпроси, както и препоръки за бъдещата работа на гл. ас. д-р Николай Попов:

- Всички публикации на кандидата са на български език – монографии, книги, статии и студии, научни доклади. Необходимо е публикуване на научни трудове в чуждестранни научни издания и участие в международни конференции извън страната, за да може научната продукция на кандидата да влезе в международния научен оборот;
- Малък е броят на цитиранията на научните трудове на кандидата – само 8 (без автоцитати);
- Не е много ясно какво означава „*универсален алгоритъм за географски анализ на средиземноморските страни*”. Той не може ли да бъде прилаган и към други групи страни?
- Кандидатът запознат ли е с концепцията на „*лузотропикализма*”, създадена от проф. Антонио Салазар?
- На стр. 9 от монографията си „*География на Средиземноморието*”, при изброяването на „*държави, общества и цивилизации...*” неясно защо авторът е пропуснал Древен Египет и Критско-Микенската (Минойската) цивилизация.
- Автономните градове Сеута и Мелиля не са анклав, а испански полуюексклави, защото имат морско крайбрежие (стр. 86 от същата монография). Полуанклави са само за Кралство Мароко. (за понятията *анклав*, *ексклав* и производните им виж Колев, Б. (2010) „*География на анклавите*”, Изд. ХЕРОН ПРЕС, С.).
- Необходимо е да се по-задълбочи повече върху теорията, методологията и научния анализ и синтез.

Посочените забележки и пропуски не подлагат на съмнение и не омаловажават научно-изследователските качества и постижения и преподавателския опит на гл. ас. д-р Николай Попов.

Заклучение:

Рецензията ми на представените трудове и преподавателската работа по конкурса за заемане на академична длъжност „доцент” в ГГФ на СУ ”Св. Кл. Охридски”, обявен в ДВ, брой 88/13.11.2015 г. по област на висше образование 4. Природни науки, математика и информатика; професионално направление 4.4. Науки за Земята (Културно и политическа география на страните), с кандидат гл. ас. д-р Николай Любомиров Попов, е **ПОЛОЖИТЕЛНА**.

Кандидатът за заемане на академичната длъжност „доцент” се отличава със задълбочена научна компетентност в своята област, широка научна култура и информираност, както и натрупан опит, което оказва положително влияние върху качествата му на учен и университетски преподавател. Те са и своеобразен потенциал и за бъдещото му развитие не само в областта, по която е обявеният конкурс.

Като имам предвид това съм убеден, че гл. ас. д-р Николай Любомиров Попов притежава всичките необходими, според нормативната уредба, качества и отговаря на условията и изискванията за заемане на академичната длъжност „доцент”. Това ми дава основание да предложа на членовете на уважаемото Научни жури да ГЛАСУВАТ „ЗА”, и по този начин да класират кандидата за избор на тази академична длъжност от Факултетния съвет на ГГФ на СУ „Св. Кл. Охридски”.

СОФИЯ, 7.03.2016 г.

Рецензент: проф. д-р БОРИС Т. КОЛЕВ